

Lasarte-Oriaren berreuskalduntzea

EDERKI IZERDITUTA LORTUTAKO MIRARIA

Lasarte-Oria euskararen bilakaera. Atzera begira, aurrera begiratzeko mahai-ingurua. Hizlariak, Mailu Arruti, Pello Sasiain eta Marga Iturriza, harro daude lortutakoaz. Atzera begira hasi eta irribarrea ateratzen zaie. Biztanleen %80 inguruk euskararik ez zekien udalerriaz ari dira hizketan. Egun, gazteen %85 da euskaraz hitz egiteko gai. Iturrizak "miraria"ren bi giltza esaldi bakarrean bildu ditu: trebetasun politikoak eta gaitasun teknikoak bat egin zuten.

ARGIAk Ttakun kultur elkartearekin batera antolatu zuen mahai-ingurua maiatzaren 12an, bi eragileek antolatutako *Lasarte-Oria ikusteko beste betaurrekoak* ekimenaren barruan.

Onintza Irureta Azkune

@oirureta

3.000 biztanletik 18.000ora

Berezia baita Lasarte-Oria. 1986an hartu zuen udalerrri izaera, aurrez Lasarte Hernanikoa zen eta Oria Urnietakoa. 1950eko hamarkadatik 80ko urteak arte ezagutu zuen immigrazioa, batik bat Espainiako Estatutik. Michelin enpresak eta beste hainbatek erakarri zituen langileak. "Lasarte-Oria etxe pilaketa baino ez zen, ez herri izaerarik, ez nortasunik", esango du Mailu Arrutik. Pello Sasiainen ustez, bertakoen jarrera azpimarratzekoa da, "kanpotarrak bere aberriaren izkina batera etorri ziren, hemengoek bertoko sentiarazi zituzten, malgu jokatu zuten haiekin. Badirudi elite batek pentsatutako prozesua izan zela, baina herriak lan oso garrantzitsua egin du. Gure aitona-amonek jarraera humano eta inteligena izan zuten". Gaineratuko du ordea, bertakoek bazezitela bereizten nor zertara etorria zen, lanera batzuk, estatuaren zeregina betetzera beste batzuk.

Bi hiztun komunitate

Arrutik bi auzo nagusiak egiten ezagutu ditu, Zumaburu eta Sasoeta, eta banaketa fisikoa ere aitortzen du: "Mojen komentuko horretan zegoen muga". Ikastetxeetan desberdintasuna agerikoa zen: "Garaian jarri behar da. Beldur asko zegoen, frankismo bete-betean geunden. Euskaldun askok ez zuten ikastolaren aldeko apustua egin. Eskola publikoan ematen zuten izena hizkuntza-komplexuagatik: izan dadila gu baino gehixeago, ikas dezala espainolez...".

Marga Iturrizak irakaskuntzan bi komunitateak ederki bereizita zeudela uste du: "Ikastolak prestigioa mantentzeko eta indartzeko lana zuen eta eskola publikoaren helburua euskaraz ez zekitenei ematea zen. Batzuek mantentzeko eskubidea zuten eta besteek jasotzekoa. Eskola publikoan ere bazeuden bi komunitate, batzuk euskararen aldekoak eta besteak erabat kontrakoak. Horri buelta eman behar zitzaion".

Sasiainek plaza hizkuntza gaztelania ezagutu zuen, tarteka euskaraz entzuten bazen ere, etxean erabiltzekoa zen: "Jende batek jakin zuen ordea esaten hemen bazela plazaratzen ez zen hizkuntza bat, eta kanpotarrek ikasi zuten euskararekin harremana zuten neurrian hemengoak zirela. Euskararen berreskurapena ideia handiekin lotzen da, baina gure aurrekoen izaeragatik, kanpotarren aurrean hartu zuten jarrerak emaitza batzuk izan zituen". Arrutiren ustez, aldiz, egoerak bestelako norabidea hartu zuen euskarazko eskola behar zela ikusi zenean. Arruti bera Landaberri ikastolako lehen promozioakoa da: "Ez zen hizkuntza berreskuratzeko bakarrik, nazio ikuspegia, herria eraikitzeko gogoia zegoen eta bide bat ikusi zen irakaskuntzatik". Iturrizaren ikasleak udan *al pueblo* joaten ziren. Irakasleak galdetzen zien: "Baina zu non jaiotzen zara?" "Lasarten!". "Orduan aitona herrira joan zara".

Euskarak prestigio gutxi zuen Iturri-za eskolan zebilenean: “Gurasoekin lan handia egin behar zen. Ezkutua altxatzen zuten. Ez zuten hain garbi euskaraz ikasi behar zenik. Horren aldeko apustua egin genuen, baina hala egiteak ez zuen esan nahi denek egin zutenik”.

Lehen erronka haiek

Ehuneko 80k ez zekien euskaraz. Portzentaje hori ibili zen bolo-bolo mahai-inguruan. Gaur egun erabileraz kezkatuta baldin bagaude, “orduan DYAKo sorosleak joan zitzaizkion euskarari eta ahoz ahokoa egin zioten”, dio Arrutik. Euskara ikasi behar zuen jendeak hizkuntza salbatuko bazen. Arrutik berak esango digu: “Bihotz eta anima ibili ginen helduen euskalduntzean. Ikaragarria da 50 urte pasa eta gero atzera begiratu eta lortutakoa. Harro egon beharko genuke. Orain dauzkagun ezagutza eta erabilera tasak? Gaztetxoan erabileraz? Ez da kasualitatea, ingurura begiratu eta gure tankerako herriek errespetu pixka bat badigute gai honetan. Beste gauzetan igoal ez, baina honetan bai”.

Eskola publikoan, Iturriak ezagutza eta erabileraz gain erronka gehiago nabaritu zituen. Ikuspegi soziolinguistikokoaren beharra, are ikuspegi psikosoziolinguistikokoaren beharra nabarmendu du, bestela aktibismoan erortzeko, eta emankorrek ez izateko arriskua zegoelako. Motibazioa eta atxikimendua sendotu beharra azpimarratu du. Eta hiru “k” aipatu ditu: kontziente, kompetente eta koherente izatea. Sasiaini harrigarria zitzaion erabiltzen ez zen hizkuntza ikasteko gogoaz bazegoelako, eskaera zegoelako. Ezagutza zen lehen-tasuna.

Arrakastaren giltza: adostasun politikoa

Arruti, Iturri eta Sasiainek, hirurek uste dute Lasarte-Orian euskara erdigunean jartzea lortu zela, beste guztiaren gainera, eta horixe izan dela herriaren berreuskalduntzearen giltza. Hala dio Arrutik: “Oso modan dagoen bizikidetzarekin lotuko dut. Ezberdinen arteko, ez dakit nola deitu... itun isil, idatzi gabeko bat egin zen. Jendeak bat egin zuen egoera linguistikoko gogorrari aurre egiteko. Badakigu euskaldunak ados jartzen ez garela oso iaioak. Kostako zen, baina eskerrak, eta eskerrak asko. Beste gauza batzuekin ez gara batzen, baina hizkuntzarekin hordagoa jo zen eta ondo ateratu zen”.

Iturriak ez zituen ezagutu “ituna”ren garaia, baina antzeman zuen herrira heldu zenean ikuspegi politikoen gainera egiten zela lan: “Abiapuntu anitz horretatik oso sare kompetentea egin zen. TTakun zen pieza bat, eta beste bat Udaleko Euskara Zerbitzua. Euskararen alde bat egite hura klabe handienetakoa izan zen. Giltza horrekin toki askotara joan gintezkeen”.

Sasian “ituna”ren garaian EAKo zinegotzia zen. Badaki zerbait gaiaz: “Batzuetan erakundetzea politika eremutik egin dela ulertzen da. Hemen ez da horrela izan, gurasoak, euskararen inguruko taldeak, ikastetxeak, udala... denek osatu dute puzzlea”. Eta adostasun politikoz esango du: “Kontserbadoreak, iraultzaileak, ezkerrekoak, eskuinekoak, abertzaleak, erdikoak, goikoak... denak batzea beste gauzetan gatazka iturri bazen, euskarari zegokionez aukera izan behar zuela erabaki genuen. Jende gehiena alde jartzea lortu behar genuen, eta alde jartzea lortzen ez ge-

nuenak errespetuz jardun zezala euskarari buruz”.

24 urtez alderdi sozialistak gehien-go absolutuarekin agindu zuen Lasarte-Orian, eta jarrera frentistatik ez duela izan dio Arrutik, “ezta gutxiagorik ere. Euskara erdigunean jarri zen, aurkako jarrerak neutralizatu ziren. Hori be-launaldi batean lortzea kristorena da. Oraingo alkateak, alderdi sozialistakoak, euskaraz hitz egiten du. Orain dela 30 urte zeinek pentsatu behar zuen hori?”.

Sasiainek aurrekontuez daki: “Hernanik hainbesteko aurrekontua bazuen, bada guk zerbait gehiago. Hori bai, gauza batzuk ez genituen konpondu, adibidez, AEK eta udal euskaltegiarena, baina arazoa ez zegoen herrian”.

Iturriak “ituna”ren garaia esaldi bakarrean bildu du: “Urte batzuetan trebetasun politikoa eta gaitasun teknikoa izan genituen Lasarte-Orian, eta orduan ... puff! oso sare indartsua hedatu zen”.

Zer lortu da?

Laburpena egiteko eskatu diegu mahai-kideei. Arrutik bost mezutan egin du sintesia: “Hizkuntzaren inguruan ezberdinen baturak eman dituen ondorioak iruditzen zait herri gutxitan gertatu direla; kontrako jarrerak neutralizatu dira, herriaren %80k ez zekien euskaraz eta orain %80 edo gehiago euskararen alde daukagu; 50 urtean lortu da hori eta ikaragarria da, eta ez da hizkuntzarekin bakarrik lortu eta ez dakit oso kontziente garen horretaz; herri mugimendutik sortu da, ez da berria baina hemen bada berezitasuna; jendeak oholtzara igotzeko lotsa galtzea lortu da”. Sasiainek bi zutabe nagusi azpimarratu ditu lorpenen artean: ezagutza eta prestigioa.

MAITE PAPER-DENDA
Geltoki kalea, 6 - 20160 Lasarte-Oria
Tel.: 943372791

LUIS CAR
autobusak

Uzturre enparantza, 1
Lasarte-Oria
Tel.: 943 366 316 / 629 46 18 97
luiscarbus62@hotmail.com

HARATEGIA
www.patxilarranaga.com
Tel.: 943372668
Kale Nagusia, 39 • LASARTE-ORIA

DANI BLANCO

Ezkerretik eskuinera, Onintza Irureta (moderatzaillea), Pello Sasiain (Eako zinegotzi ohia), Marga Iturriza (Sasoeta -Zumaburu ikastetxeko irakaslea), Mailu Arruti (AEK-ko irakasle ohia), eta Ttakun kultur elkarteko Arantxi Zulaika eta Naiara Mujika.

Eta hemendik aurrera zer?

Lau urtean behin egiten duten Euskararen Maratoia aurkeztu berri dute eta Arrutiri gustatu zaio aurtengo erronka: 300 lagun euskaraz egiteko prest eta 3.000 lagun euskara entzuteko gogoz: "Bazirudien ezagutzak ekarriko zuela erabilera baina ikusi dugu ezetz. Katalanak ez bezala, ez diogu gureari eusten,

sumisoak gara, edukazioz egiten dugu gaztelaniaz. Euskaldunok erronka daukagu horretan".

Iturrizak inertzian erortzeko beldurra du: "Mailuk esan du atzera-bueltarik ez dagoela, baina ekipo motibatua mantentzea erronka da. Gainera, hurrengo belaunaldiari transmititu behar zaio. Lana dago egiteko, lan aberasga-

ria eta pozgarria". Sasiainen ustez, eza-gutza eta erakundetzea beharrezkoak dira, baina erabilera indartu behar da. Erabilera prestigioarekin lotzen du, gazteen atxikimendua lortzeko euskararekiko arduraz aritzea proposatzen du, alegia, aurreko belaunaldiekiko eta ondorengoekiko dugun arduraz jokatzeari. ■

Josue

Igeltseritza

Igeltseritza orokorra

Fatxaden estaldurak

Estalkien berriztatzeak

Barruko berrikuntzak

Gremioen koordinaketa

☎
606 37 21 05
|
Atallu pol. atallu. 28
|
USURBIL

josueigeltseritza@euskalnet.net